

UCHWAŁA

Dnia 1 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Motuk

Protokolant starszy inspektor sądowy Łukasz Kaczmarek

w sprawie B. S. prokuratora Prokuratury Okręgowej w K.

po rozpoznaniu w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej

na posiedzeniu w dniu 1 marca 2023 r.

wniosku P. D. i M. G. o zezwolenie na pociągnięcie B. S. prokuratora Prokuratury Okręgowej w K. do odpowiedzialności karnej za to, że „w okresie od 13 czerwca 2022 r. do 17 czerwca 2022 r. w K., przy ul. [...], działając w warunkach czynu ciągłego, w zamiarze poniżenia w opinii publicznej i narażenia na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu radcy prawnego, pomówiła pokrzywdzonych: 1) o popełnienie czynu zabronionego z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 296 § 2 k.k. i art. 296 § 3 k.k. i art. art. 284 § 2 k.k., jak również 2) o dopuszczenie się naruszenia zasad etycznych zawodu radcy prawnego określonych w art. 25 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego poprzez udzielanie pomocy prawnej klientowi w warunkach konfliktu interesów tj. za popełnienie czynu z art. 212 § 1 k.k.”

na podstawie art. 135 § 1 i 5 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 1247 z późn. zm.) – dalej: „u.p.p.”

uchwalił

1. nie zezwolić na pociągnięcie B. S. prokuratora Prokuratury Okręgowej w Krakowie do odpowiedzialności karnej za to, że „w okresie od 13 czerwca 2022 r. do 17 czerwca 2022 r. w K., przy ul. [...], działając w warunkach czynu ciągłego, w zamiarze poniżenia w opinii publicznej i narażenia na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu radcy prawnego, pomówiła pokrzywdzonych: 1)

o popełnienie czynu zabronionego z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 296 § 2 k.k. i art. 296 § 3 k.k. i art. 284 § 2 k.k., jak również 2) o dopuszczenie się naruszenia zasad etycznych zawodu radcy prawnego określonych w art. 25 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego poprzez udzielanie pomocy prawnej klientowi w warunkach konfliktu interesów tj. za popełnienie czynu z art. 212 § 1 k.k.”;

2. kosztami postępowania obciążyć Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik oskarżycieli prywatnych - radców prawnych P. D. i M. G. złożył w dniu 8 lipca 2022 r. (data wpływu) wniosek o zezwolenie na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej prokuratora Prokuratury Okręgowej w K. B.S. za to, że w okresie 13 czerwca 2022 r. do 17 czerwca 2022 r. w K., przy ul. [...], działając w warunkach czynu ciągłego, w zamiarze poniżenia w opinii publicznej i narażenia na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu radcy prawnego, pomówiła pokrzywdzonych:

1. o popełnienie czynu zabronionego z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 296 § 2 k.k. w zw. z art. 296 § 3 k.k. i art. 284 § 2 k.k.,
2. o dopuszczenie się naruszenia zasad etycznych zawodu radcy prawnego określonych w art. 25 ust. 1 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego poprzez udzielanie pomocy prawnej klientowi w warunkach konfliktu interesów tj. za popełnienie czynu z art. 212 § 1 k.k.

Do wniosku pełnomocnik załączył odpis prywatnego aktu oskarżenia przeciwko prokurator B. S. zawierający tożsamy zarzut, który został złożony przez tych samych oskarżycieli prywatnych w Sądzie Rejonowym dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie, a także dokumentację na uzasadnienie podniesionych argumentów.

W uzasadnieniu wniosku pełnomocnik argumentował, iż prokurator B.S. kierując do Okręgowej Rady Radców Prawnych w K. pismo z dnia 13 czerwca 2022 r. przedstawiła szereg nieprawdziwych twierdzeń dotyczących zachowania się pokrzywdzonych radców prawnych, jak również bezpodstawnie pomówiła ich o popełnienie opisanego we wniosku przestępstwa oraz naruszenie wskazanych w nim zasad etyki, dokonała tego w zamiarze poniżenia ich w opinii publicznej i

narażenia ich na utratę zaufania potrzebnego do wykonywania zawodu radcy prawnego. Pokrzywdzeni czują się głęboko dotknięci ww. bezpodstawnymi pomówieniami, która z racji wykonywanej funkcji powinna zachować szczególną odpowiedzialność za swoje działania i słowa. Prokurator B.S. poważnie naruszyła dobre imię pokrzywdzonych, godząc w ich reputację zawodową bezpośrednio poprzez bezprawne, bezpodstawne, gołosłowne i fałszywe imputowanie przestępczych zamiarów i czynów. Pismo z dnia 13 czerwca 2022 r. skierowane do Okręgowej Rady Radców Prawnych w K. prowadzi do poniżenia pokrzywdzonych w oczach nieoznaczonego kręgu kolegów, jak również nieokreślonej grupy osób, w tym klientów, współpracowników i kontrahentów. Prokurator B.S. skierowała ww. pismo także do wiadomości podejrzanego radcy prawnego R. G. oraz ustanowionego uprzednio obrońcy adwokata M. R., co zmierza do poniżenia pokrzywdzonych i naruszenia zaufania do nich w oczach klienta oraz współobrońcy. W ocenie pokrzywdzonych pismo prokuratora B.S. było podyktowane chęcią osobistego odwetu w związku z wytknięciem jej we wniosku pokrzywdzonych z dnia 8 czerwca 2022 r. o umorzenie śledztwa przeciwko R. G., szeregu błędów i zaniedbań oraz dopuszczenia się rażącej obrazy przepisów procesowych. Pokrzywdzeni w chwili przesyłania upoważnień do obrony nie byli świadomi, co potwierdzają załączone do wniosku dokumenty, iż został złożony wniosek o zwolnienie ich z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej i wyrażenia zgody na przesłuchanie w charakterze świadków, ani też, że sąd przychylił się do wniosku.

Sąd Najwyższy Izba Odpowiedzialności Zawodowej zważył, co następuje.

Wniosek pełnomocnika nie zasługuje na uwzględnienie.

Z racji sprawowanej funkcji i jej doniosłości, ustawodawca objął urząd prokuratora immunitetem. Celem tej instytucji jest zagwarantowanie niezależności i swobody działania w wykonaniu obowiązków służbowych osobie sprawującej ten urząd. Immunitet niewątpliwie nie może być przy tym przez nią wykorzystywany do celów osobistych, zwłaszcza jako parasol ochronny dla czynności nielicujących z powagą sprawowanego urzędu i będących niezgodnymi z prawem. Oznacza to, zgodnie z art. 135 § 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. – Prawo o prokuraturze, że

prokurator nie może zostać pociągnięty do odpowiedzialności karnej za działania podjęte w obrębie swojej służby, jeśli owe działania miały miejsce w granicach przyznanych mu kompetencji i są zgodne z obowiązującym prawem.

Stosownie do art. 135 § 5 ustawy Prawo o prokuraturze, sąd dyscyplinarny wydaje zezwolenie na pociągnięcie prokuratora do odpowiedzialności karnej, jeśli zachodzi dostateczne uzasadnienie popełnienia przez niego przestępstwa. Pojęcie „dostateczności” nie znajduje swojej definicji legalnej w obowiązujących aktach prawnych, a jego dookreślenie zostało poczynione zarówno w judykaturze, jak i w doktrynie.

Zgodnie z wypracowaną przez Sąd Najwyższy jednolitą linią orzecniczą dostatecznie uzasadnione popełnienie przestępstwa, w kontekście ustawy Prawo o prokuraturze, oznacza wyższy stopień podejrzenia tak co do faktu popełnienia przestępstwa, jak i co do osoby sprawcy. Nie chodzi zatem o ustalenie, że określona osoba popełniła przestępstwo, lecz o to, że zebrane dowody wskazują na wysokie prawdopodobieństwo zaistnienia tego faktu (zob. uchwała SN z 23.02.2006 r., SNO 3/06, LEX nr 470201 oraz postanowienie SN z 11.10.2005 r., SNO 43/05, LEX nr 472061).

W doktrynie wskazuje się natomiast, że „dostateczność” oznacza pewne minimum, którego nie wolno przekraczać przez dopuszczenie jeszcze niższego pułapu. Chodzi o bogatszy materiał dowodowy w stosunku do uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa wymaganego do wszczęcia postępowania (A. Kiełtyka, W. Kotowski, A. Ważny [w:] A. Kiełtyka, W. Kotowski, A. Ważny, Prawo o prokuraturze. Komentarz, wyd. II, LEX/el. 2021, art. 135).

Przenosząc powyższe na kanwę niniejszej sprawy zauważyć należy, że załączony do wniosku materiał dowodowy nie czyni zadość przywołanym wymaganiom. Przedstawione dowody i okoliczności sprawy nie przemawiają za tym, że prokurator B.S. mogła naruszyć przepisy prawa, a konkretnie wypełnić znamiona przestępstwa określonego w art. 212 § 1 k.k.

Znamieniem przestępstwa określonego w art. 212 § 1 k.k. jest zachowanie sprawcy polegające na pomawianiu, tj. przypisywaniu pomawianemu czegoś, co jest oceniane negatywnie i co w konsekwencji może doprowadzić do jego poniżenia w opinii publicznej lub może narazić go na utratę zaufania potrzebnego do danego

stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Jednak o zniesławiającym charakterze wiadomości przekazywanych przez sprawcę nie decyduje subiektywne poczucie pokrzywdzonego, lecz wyłącznie ocena obiektywna, tj. stwierdzenie, czy w odczuciu społecznym jest to zniesławienie. Nie wyczerpuje znamion zniesławienia zachowanie polegające na wyrażaniu opinii w ramach wykonywania uprawnień i obowiązków, z wyjątkiem sytuacji, gdy są one świadomie nieprawdziwe, a formułujący je działa w zamiarze ugodzenia w dobre imię lub podważenia zaufania do osoby opiniowanej (por. postanowienie SN z 9.10.2001 r., IV KKN 78/97, LEX nr 51588; wyroki Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2002 r., V KKN 435/00, niepubl., z dnia 18 grudnia 2000 r., IV KKN 331/00, niepubl.).

Od strony podmiotowej przestępstwo zniesławienia zarówno w typie podstawowym (§ 1), jak i kwalifikowanym (§ 2) należy do kategorii przestępstw umyślnych, które można popełnić zarówno w zamiarze bezpośrednim (*dolus directus*), jak i wynikowym (*dolus eventualis*). Sprawca czynu zabronionego musi mieć zatem świadomość tego, że jego wypowiedź zawiera zarzut zniesławiający pod adresem innej osoby, grupy osób, instytucji, osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej niemającej osobowości prawnej. Ponadto musi sobie zdawać sprawę z tego, że podniesienie lub rozgłoszenie takiego zarzutu może narazić podmiot, którego on dotyczy, na poniżenie w opinii publicznej lub utratę zaufania potrzebnego dla danego stanowiska, zawodu lub rodzaju działalności. Na płaszczyźnie woluntatywnej zamiaru sprawca winien chcieć podmiot pomawiany poniżyć lub spowodować utratę przez niego zaufania bądź też na to się godzić (J. Raglewski [w:] Kodeks karny. Część szczególna. Tom II. Część II. Komentarz do art. art. 212-277d, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, art. 212).

W niniejszej sprawie prokurator B.S. skierowała powołane przez wnioskodawców pismo z dnia 13 czerwca 2022 r. do Okręgowej Izby Radców Prawnych w ramach wykonywanych obowiązków służbowych, opierając się na materiale dowodowym zgromadzonym w prowadzonym postępowaniu przygotowawczym przeciwko radcy prawnemu R. G. i innym. Z treści powołanego pisma wynika, iż podejrzany nie przyznał się do popełnienia zarzucanego mu przestępstwa z art. 296 § 1 k.k. w zw. z art. 296 § 2 k.k. w zw. z art. 296 § 3 k.k. i art. 284 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. i inne i wyjaśnił, że podpisane ugody oraz

podjęte przez niego działania, skutkujące złożeniem do depozytu notarialnego środków finansowych w łącznej wysokości 645.800 zł zostały zaproponowane oraz przygotowane przez reprezentujących go w negocjacjach pomiędzy wspólnikami Spółki radców prawnych P. D. oraz M. G. z G. spółka komandytowa w K. Okoliczność powyższa, podniesiona w piśmie, znajduje potwierdzenie w wyjaśnieniach podejrzanego R. G. znajdujących się w aktach sprawy PO VIII 1 Ds. [...]

W świetle powyższych wyjaśnień nie budzi wątpliwości fakt, iż pomiędzy interesem podejrzanego, a wskazanymi przez niego radcami prawnymi zachodziła istotna sprzeczność. Ponadto wyjaśnienia R. G. stanowią w istocie pomówienie radców prawnych P. D. oraz M. G. o popełnienie czynu zabronionego. W zaistniałej sytuacji procesowej, udzielenie przez podejrzanego pełnomocnictwa do obrony ww. radcom prawnym obiektywnie było niedopuszczalne zarówno pod względem procesowym, albowiem stanowiło rażące naruszenie jego prawa do obrony (art. 6 k.p.k., art. 85 k.p.k. i 86 k.p.k.), jak i etycznym. W piśmiennictwie podnosi się, że granice działań obrońcy w procesie karnym są wyznaczane przez trzy elementy: 1) ukierunkowanie na uzyskanie efektów korzystnych dla oskarżonego; 2) brak wynikającego z przepisów prawa zakazu oraz niesprzeczność z zasadami etyki; 3) powinność podejmowania działań, które są korzystne dla reprezentowanego przez obrońcę oskarżonego, a zarazem są dozwolone przez obowiązujące przepisy prawa oraz nie naruszają etyki zawodu adwokata (K. Eichstaedt [w:] Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz aktualizowany, red. D. Świecki, LEX/el. 2023, art. 86).

W powołanym piśmie prokurator B.S. trafnie też podniosła, iż ustanowienie radców prawnych P. D. oraz M. G. uniemożliwiło ich przesłuchanie w charakterze świadków w zakresie, w którym zostali oni zwolnieni z zachowania tajemnicy radcowskiej postanowieniem sądu. Zgodnie zasadą swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 7 k.p.k., organy postępowania (a takim jest też prokurator w postępowaniu przygotowawczym) kształtują swe przekonanie na podstawie wszystkich przeprowadzonych dowodów, ocenianych swobodnie z uwzględnieniem zasad prawidłowego rozumowania oraz wskazań wiedzy i doświadczenia życiowego. W oparciu o tę zasadę prokurator B.S. uprawniona była do dokonania

swobodnej oceny prawnej zachowania się wnioskodawców, zaś oceny tej w świetle przedstawionych wyżej okoliczności opartych na dowodach, nie sposób uznać za dowolną.

Wykonywanie obowiązków obrońcy przez wnioskodawców w zaistniałej sytuacji procesowej stanowiło rażące naruszenie przez nich co najmniej art. 25 i 30 Kodeksu Etyki Radcy Prawnego (Uchwała Nr 884/XI/2023 Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych z dnia 7 lutego 2023 r.), co uprawniało, a nawet zobowiązywało prokuratora do skierowania omawianego pisma na podstawie art. 20 § 1 k.p.k.

W oparciu o przedstawioną wyżej argumentację brak jest jakichkolwiek podstaw do przyjęcia, że w realiach tej sprawy prokurator B. S. mogła wypełnić znamiona przedmiotowe i podmiotowe przestępstwa z art. 212 § 1 k.k.

Z tego też względu Sąd Najwyższy orzekł, jak na wstępie.